

Briefrapport 607626001/2007

M.C. Zijp

De nationale Werkgroep Grondwater 2007

Activiteiten van de Werkgroep Grondwater in 2007

RIVM briefrapport 607626001/2007

De nationale Werkgroep Grondwater 2007

Activiteiten van de Werkgroep Grondwater in 2007

M.C. Zijp

Contact:

M.C. Zijp

Laboratorium voor Ecologische Risicobeoordeling

Michiel.Zijp@rivm.nl

Inhoud:

Dit briefrapport geeft een overzicht van de werkzaamheden van de nationale Werkgroep Grondwater in 2007. Het RIVM leverde in 2007 naast inhoudelijke ook logistieke/ secretariële ondersteuning aan deze werkgroep.

Dit onderzoek werd verricht in opdracht van Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu, in het kader van M/607626/07/OW, Ondersteuning werkgroep grondwater

© RIVM 2007

Delen uit deze publicatie mogen worden overgenomen op voorwaarde van bronvermelding: 'Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), de titel van de publicatie en het jaar van uitgave'.

Inhoud

Samenvatting		4
1	Inleiding	5
2	Werkzaamheden en Producten Werkgroep Grondwater in 2007	7
2.1	Inleiding	7
2.2	Overzicht van in de WgGW besproken onderwerpen en resultaten	10
3	Doorkijk naar 2008	17
4	Ondersteuning Werkgroep Grondwater in 2007	19

Samenvatting

Dit briefrapport geeft een overzicht van de werkzaamheden van de nationale Werkgroep Grondwater in 2007. In deze werkgroep werken de ministeries, provincies, waterschappen, gemeente en onderzoeksinstituten samen aan de implementatie van het grondwater gedeelte van de Kaderrichtlijn Water (KRW, Richtlijn 2000/60/EG) en de Grondwater Dochterrichtlijn (GWR, Richtlijn 2006/118/EG).

Het RIVM leverde in 2007 naast inhoudelijke ook logistieke en secretariële ondersteuning aan deze werkgroep.

Dit overzicht kan dienen als naslagwerk voor diegenen die in 2007 betrokken zijn geweest bij de Werkgroep Grondwater en als introductie voor diegenen die in 2008 aan de slag gaan met activiteiten die de onderwerpen van de Werkgroep raken.

1 Inleiding

De nationale Werkgroep Grondwater richt zich op het leveren van kennis en bouwstenen die nodig zijn voor de implementatie en uitvoering van het grondwater gedeelte van de Kaderrichtlijn Water (KRW, Richtlijn 2000/60/EG) en de daarmee samenhangende Grondwater Dochterraichtlijn (GWR, Richtlijn 2006/118/EG).

Het RIVM leverde in 2007 naast inhoudelijke ook logistieke/ secretariële ondersteuning aan deze werkgroep.

In dit briefrapport wordt in Hoofdstuk 2 een overzicht gegeven van de werkzaamheden van de Werkgroep Grondwater in 2007. Hoofdstuk 3 geeft vervolgens een kort overzicht van de werkzaamheden die in het kader van het project 'Ondersteuning werkgroep grondwater' (M/607626/07/OW) zijn uitgevoerd. Tot slot staat in Hoofdstuk 4 een doorkijk naar de werkzaamheden van de Werkgroep in 2008.

2 Werkzaamheden en Producten Werkgroep Grondwater in 2007

2.1 Inleiding

De Werkgroep Grondwater (WgGW) is van start gegaan in 2003. Het voorzitterschap ligt bij het ministerie van VROM. Overige partijen in de werkgroep zijn: de ministeries LNV en V&W, Coördinatie Stroomgebieden Nederland (CSN), Unie van Waterschappen, Waterschap (in 2007 Groot Salland), Provincies (in 2007 Friesland en Zuid-Holland), Gemeente (in 2007 gemeente Eindhoven), RIVM, RIZA, TNO-NITG.

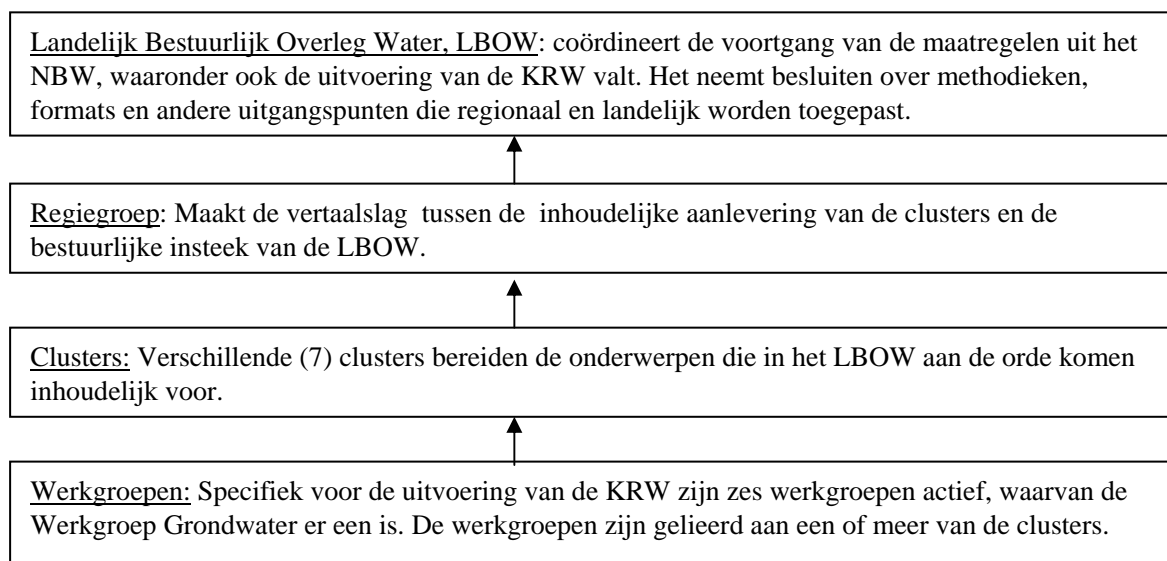
Nationale werkzaamheden

Op Nationaal niveau worden in de WgGW de regels uit de KRW en de GWR, die betrekking hebben op grondwater, hanteerbaar gemaakt voor implementatie in de Nederlandse wetgeving en voor uitvoering op de schaal van Nederland, stroomgebiedsdistricten, Provincies, Gemeenten en Waterschappen.

Regiekolom Water

De implementatie van de KRW en GWR valt onder het Nationaal bestuursakkoord Water (NBW). In de NBW is in 2003 de samenwerking in waterbeheer en – beleid vastgelegd tussen het Rijk, de provincies, Interprovinciaal Overleg (IPO), de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de Unie van Waterschappen UvW.

Voor het coördineren en uitvoeren van de NBW, waaronder dus de implementatie van de KRW, is in 2003 de Regiekolom Water ingericht. Deze ziet er als volgt uit:

Werkgroep Grondwater

De onderwerpen van de Werkgroep Grondwater zijn op nationaal niveau gericht op de werkvelden van het Cluster Milieu en het Cluster Monitoring, Rapportage en Evaluatie (MRE). Deze onderwerpen zijn:

- **voor Cluster Milieu:** systeemgericht grondwaterbeheer, ontwikkeling drempelwaarden, ontwikkeling kwantitatieve grondwaterdoelstellingen, relatie doelstellingen grondwater - oppervlaktewater - terrestrische ecosystemen, grondwaterbescherming, nadere onderverdeling grote grondwaterlichamen, aanleveren bouwstenen guidances Grondwaterrichtlijn.
- **voor Cluster MRE:** monitoring grondwater, het vaststellen van significante en aanhoudende tendensen en het bepalen van het beginpunt van omkeringen in tendensen, het stroomlijnen van gegevens en informatie grondwater (ICT-onderwerp).

De WgGW werkt nauw samen met de werkgroep MKBA (Maatschappelijke Kosten-Baten Analyse) en de projectgroep KEA (Kosten Effectiviteit Analyse)/MKBA op de onderwerpen: analyse en harmonisatie van generieke en regionale grondwatermaatregelen, kosten en effecten en het aggregeren van generieke en regionale grondwatermaatregelen.

Afstemming met de productteams Grondwater (implementatie van de KRW in de praktijk) geschiedt in het Regionaal Afstemmingsoverleg Grondwater (RAG). Het RAG staat onder voorzitterschap van Coördinatie Stroomgebieden Nederland (CSN).

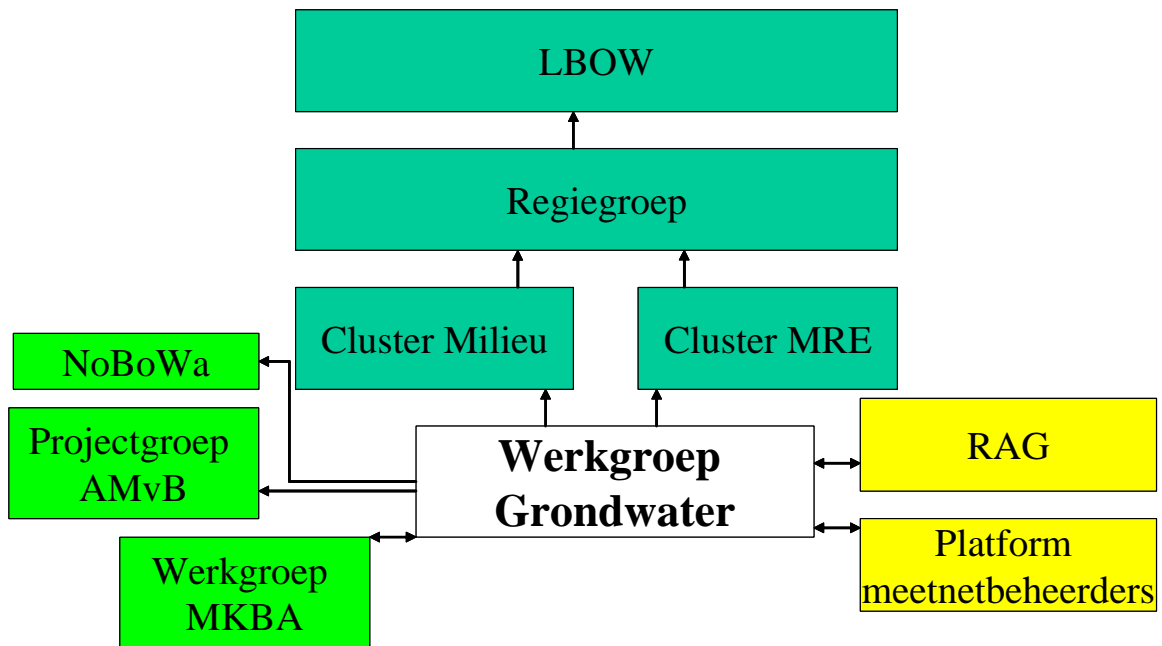
Voor sommige onderwerpen wordt afstemming gezocht (advies gevraagd en gegeven) met het platform meetnetbeheerders. Dit betrof in 2007 de onderwerpen zoet-zout monitoring en slim monitoren (zie 2.2).

Tot slot zijn de bevindingen van werkgroep omtrent het onderwerp drempelwaarden ingebracht bij NoBoWa (Normen bodem en water) en de projectgroep AMvB (Algemene Maatregel van Bestuur). NoBoWa¹ is een werkgroep die als doelstelling heeft om besluitvormingsprocessen die leiden tot bodemnormen op een consistente manier plaats te laten vinden, en dit ook af te stemmen met keuzes die worden gemaakt voor normen voor grondwater en oppervlaktewater. De projectgroep AMvB bereidt de algemene maatregel van bestuur (AMvB) voor waarin onder andere de drempelwaarden zullen worden vastgelegd. Het betreft een AMvB onder de Wet milieubeheer en deze dient eind 2009 af te zijn.

Samenvattend zijn de nationale werkzaamheden van de Werkgroep Grondwater voornamelijk gericht op de totstandkoming van de eerste Stroomgebiedbeheersplannen in 2009.

---

¹ Trekker VROM, vertegenwoordigers aanwezig van VROM, V&W, LNV, IPO, VNG, UvW, RIVM, Alterra en RIZA

Figuur 2.1. Nationale werkomgeving werkgroep grondwater

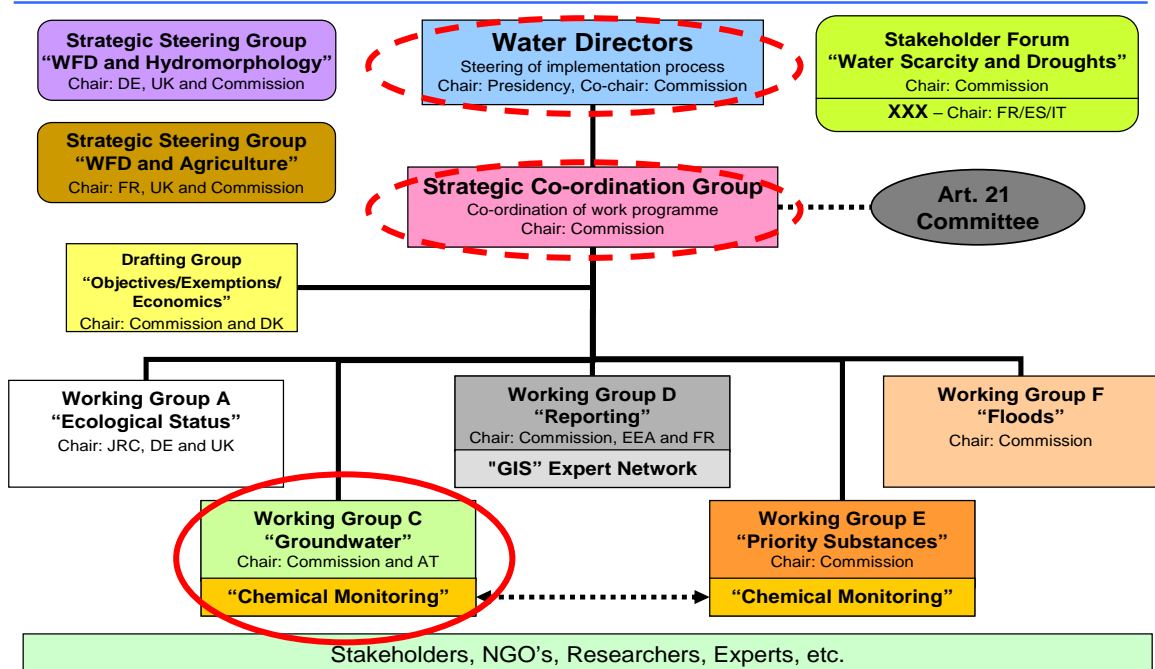
Internationale werkzaamheden

In de werkgroep worden internationale ontwikkelingen gevolgd met betrekking op de grondwateraspecten van de KRW en de GWR. Aan de ene kant kan op die manier gebruik worden gemaakt van internationale ontwikkeling voor de implementatie in Nederland. Aan de andere kant wordt op deze manier kennis en expertise van Nederland op sommige gebieden uitgedragen ten behoeve van bijvoorbeeld het tot stand komen van EU richtsnoeren (Guidance Documents).

Figuur 2.2 bevat de Europese implementatie structuur van de KRW. De Werkgroep Grondwater heeft direct te maken met Working Group C (Groundwater, WGC). Vanuit de WGC worden schrijfgroepen georganiseerd die werken aan het opstellen van EU richtsnoeren. De implementatie van de KRW en GWR is voor de diverse lidstaten van de EU niet altijd makkelijk hanteerbaar. Mede doordat de richtlijnen op de meeste punten erg algemeen zijn beschreven. Dat is de reden waarom voor onderdelen van de richtlijnen EU richtsnoeren worden geschreven. Naast kennisoverdracht hebben deze tot doel om de uitvoeringspraktijk in de diverse Lidstaten tot expressie laten komen en om langs die weg tot een onderlinge afstemming van de uitvoering in de Lidstaten van de EU te geraken. De EU richtsnoeren zijn niet verplichtend, maar het is niet uitgesloten dat ze een rol kunnen gaan spelen in procedures voor het Europese Hof van Justitie

De Werkgroep Grondwater heeft afgevaardigden in de schrijfgroepen van EU richtsnoeren en organiseert bijeenkomsten om concepten van deze EU richtsnoeren te bespreken en een reactie namens Nederland daarop te formuleren. Daarnaast zijn er afgevaardigden gestuurd naar bijeenkomsten van de WGC zelf, om de Nederlandse reactie die schriftelijk is opgesteld ook daar in te brengen. Tot slot is bijgedragen aan de Nederlandse inbreng voor de Stategic Co-ordination Group en de Water Directeuren overleg door het inlichten van de Nederlandse delegatie.

Common Implementation Strategy 2007-2009

Figuur 2.2: De Europese KRW implementatie structuur.

2.2 Overzicht van in de WgGW besproken onderwerpen en resultaten

In deze paragraaf worden alle onderwerpen en projecten besproken die voortkomen uit het werkprogramma van de werkgroep grondwater voor 2007.

Zoet-zout monitoring

De KRW stelt dat veranderingen in stromingsinrichtingen als gevolg van menselijk ingrijpen niet mogen leiden tot zout waterinrusies (Bijlage V, 2.3.2). De voorliggende vraag is wat dit betekent voor de grondwater monitoring activiteiten.

In 2006 was vanuit de WgGW al onderzoek gedaan naar de uitgangspunten waaraan een toekomstig grondwatermonitoringprogramma 'zoutwater intrusie' zou moeten voldoen. In het daarover opgemaakte rapport zijn voorstellen gedaan voor de wijze van monitoring (Rapport Monitoring zoutwaterinrusies naar aanleiding van de Kaderrichtlijn Water, Stuurman e.a., 2006, TNO). De resultaten van dat rapport zijn verwerkt in het Draiboek Monitoring Grondwater. In 2007 zijn door TNO (in opdracht van VROM) enkele aspecten verder ingevuld. De resultaten zijn beschreven in een rapport. Het betrof:

- 1) Voorstellen voor het ontwerpen c.q. opvullen van gaten in grondwatermeetnet voor de monitoring van zoutwaterinrusies.

Resultaat: TNO beveelt aan om het eerder ontworpen KRW zoet-zout meetnet uit te breiden met 24 extra meetpunten. TNO heeft zoekgebieden aangewezen waarbinnen die uitbreiding vorm kan worden gegeven. Daarnaast doet TNO voorstellen m.b.t. de meetfrequentie.

2) Het aangeven van de kosten van het monitoren (en analyseren, etc.).

Resultaat: TNO stelt voor om bij de monitoring zoveel mogelijk gebruik te maken van EM-boorgatmeting. Het voordeel is dat een continu beeld wordt verkregen van de zoet-zout overgang met de diepte. Deze meting is wel bijna 2 maal zo duur als het bemonsteren van watermonsters. De totale kosten per meetronde (70-90 meetpunten) bedragen bij gebruik van de EM methode ca €30.000 tot 40.000 per 6 jaar. Daarnaast zal rapportage ongeveer 10 dagen per 6 jaar kosten.

3) Het doen van voorstellen voor het verbeteren van de ontsluiting van gegevens over de ligging en verschuivingen in het zoet-zout grensvlak.

Resultaat: De ontsluiting van data kan plaats vinden in goed overleg met waterleidingmaatschappijen. Dataverwerking, opslag en eenvoudige rapportage kan, bij invoering van het basisregistratiesysteem, kosteloos plaatsvinden via DINO.

4) Het aangeven van gebieden waar sprake is van (on)omkeerbare situaties.

Resultaat: In het kader van deze studie is een kaart samengesteld waarop gebieden staan aangegeven waar autonome verzilting kan optreden.

Resultaat: Deze resultaten zijn beschreven in het rapport: Naar een uniforme landelijke inrichting van het KRW-grondwatermeetnet Zoet-Zout?, Stuurman, 2007, TNO.

Vervolg: Het rapport is besproken in het Platform Meetnetbeheerders en in het Cluster MRE. In 2008 zal het besproken worden in de Regiegroep, met als kanttekening vanuit het Cluster MRE dat eens goed moet worden gekeken naar de omvang van het KRW-meetnet. Uiteindelijk moeten de resultaten leiden tot aanpassing van het Draaiboek Monitoring Grondwater.

Monitoring gewasbeschermingsmiddelen

De Kaderrichtlijn Water vereist dat lidstaten van de EU de status van de chemische kwaliteit van het grondwater en het voorgenomen beleid uiterlijk eind 2008 aan de Europese Commissie aanbieden. In 2006 is het grondwater bemonsterd geanalyseerd op het voorkomen van gewasbeschermingsmiddelen en enkele andere stoffen, de zogenaamde nul-meting. In 2006 en 2007 heeft RIVM in opdracht van VROM de resultaten uit de nul-meting onderzocht en een voorstel gedaan over hoe in de toekomst de monitoring effectiever uit te voeren. De resultaten en voorstel zijn beschreven in het rapport Residuen van gewasbeschermingsmiddelen in het grondwater (Linden et al., 2007, RIVM).

Dit rapport is voorgelegd aan het Platform meetnetbeheerders, die vervolgens een aantal waardevolle suggesties hebben gedaan ter aanvulling van de methodiek voor slim monitoren. Het rapport en het advies zijn aangeboden aan het cluster milieu ter kennisname en het cluster MRE ter aanpassing van het Draaiboek Monitoring Grondwater.

Resultaat:

Rapport: Residuen van gewasbeschermingsmiddelen in het grondwater, Linden et al., 2007, RIVM.

Vervolg: Het rapport en het advies van het Platform meetnetbeheerders is vastgesteld door de WgGW en is besproken in het Cluster Milieu en wordt in 2008 behandeld in het Cluster MRE en de Regiegroep. Op basis van dit voorstel kan het Draaiboek Monitoring worden aangepast, zodat de volgende keer dat een dergelijke monitoring activiteit wordt uitgevoerd dit op een effectievere manier kan gebeuren.

Notitie over eisen aan industriële / particuliere winningen

De monitoring verplichtingen vanuit de KRW voor eigen- en industriële grondwaterwinningen is door het RIVM in beeld gebracht. Ook is er uitgezocht welke aanknopingspunten de Warenwet biedt om te bepalen of de huidige meetinspanningen kunnen worden ingezet voor de monitoring verplichtingen die de KRW stelt.

Resultaat:

Notitie: Monitoringverplichtingen Kaderrichtlijn Water voor industriële en eigen winningen. Wuijts, 2007, RIVM.

Vervolg:

De notitie is na de WgGW en RAG behandeld in het cluster milieu en wordt ter bevestiging voorgelegd aan LBOW.

Relatie doelstellingen grond/oppervlaktewater en terrestrische ecosystemen

Eén van de KRW-doelen voor grondwater is dat het geen negatieve invloed mag hebben op de bijbehorende oppervlaktewateren en grondwaterafhankelijke terrestrische ecosystemen. Grondwater dient dus niet alleen te voldoen aan zijn eigen doelstellingen, voldoende water van goede kwaliteit, maar ook aan de doelstellingen van de systemen die door opkwellend grondwater worden beïnvloed.

Het RIVM heeft in opdracht van VROM een methodiek ontwikkeld om voor een grondwaterafhankelijk aquatisch en/of terrestrisch ecosysteem vast te stellen of de grondwaterkwaliteit of -kwantiteit moet worden bijgesteld om te voldoen aan de doelstelling uit de KRW.

De methodiek bestaat uit een aantal stappenplannen waarmee beheerders kunnen bepalen of afstemming van grondwaterdoelen en ecosysteendoelen nodig is. Bij de methodiek wordt onderscheid gemaakt naar grondwaterkwaliteit en -kwantiteit. Ook worden oppervlaktewateren en terrestrische ecosystemen onderscheiden. Het rapport waarin de methodiek staat beschreven bevat tevens een deel (geschreven door KIWA) dat beheerders de benodigde basiskennis aanreikt over interactie tussen grondwater, oppervlaktewater en terrestrische ecosystemen.

Resultaat: Rapport: Beoordeling van de grondwatertoestand op basis van de Kaderrichtlijn Water. Lieste et al., 2007, RIVM.

Vervolg: Er wordt een oplegnotitie geschreven door leden van het RAG en het rapport gaat daarmee in 2008 richting het Cluster Milieu.

Drempelwaarden

Lidstaten moeten volgens de GWR drempelwaarden vaststellen voor de beoordeling van de toestand van de grondwaterlichamen.

In 2006 en 2007 zijn op nationaal en op internationaal niveau parallel aan elkaar twee methoden ontwikkeld voor het afleiden van drempelwaarden. Deze zijn in de WgGW besproken en in een 'pilotproject' zijn de resultaten van de twee methodieken met elkaar vergeleken. Daarnaast zijn er twee beleidsnotities (groeidocumenten) geschreven betreffende de implementatie van drempelwaarden in Nederland. Ook is uitvoerig de ontwikkeling van de concept EU richtsnoer over drempelwaarden gevolgd en is daarvoor een bijdrage geleverd tijdens overleggen van de EU schrijfgroep en de WGC.

Resultaat:

- Rapport: Advies voor drempelwaarden, Verweij et al., in prep., RIVM.
- Rapport: Verkenning indicatieve drempelwaarden, in prep., Royal Haskoning, RIVM, TNO, inprep.
- Een beleidsnotitie: Drempelwaarden voor grondwater, M. de Roos en J. de Poorter (VROM), over de implementatie van drempelwaarden in Nederland (WGGW, 2007). De notitie zal naar verwachting in 2008 gecombineerd met andere notities als rapport worden uitgebracht.
- Een beleidsnotitie: Voorstel (verfijnde) methodiek drempelwaarden voor grondwater, M. de Roos en J. de Poorter (VROM) over beleidsmatige keuzes om te komen tot een uniforme methodiek voor het afleiden van drempelwaarden. De notitie zal naar verwachting in 2008 gecombineerd met andere notities als rapport worden uitgebracht.
- Concept EU richtsnoer over het bepalen van de chemische toestand en het afleiden en gebruiken van drempelwaarden.

Vervolg: in december 2007 worden concept drempelwaarden vastgesteld in de werkgroep AMvB. In 2008 wordt de stoffenlijst met drempelwaarden verder aangevuld. Eind 2008 moet de AMvB waarin de drempelwaarden komen te staan worden vastgesteld.

Vaststellen significante en aanhoudende trends

Lidstaten van de EU moeten rapporteren over trend en trendomkering van de grondwaterkwaliteit (art. 5 en bijlage IV, GWR). De teksten van de GWR zijn ongeschikt als tekst voor een AMvB. Door het RIVM is een rapport geschreven dat de benodigde procedures geeft over het bepalen van trends en trendomkering. De bedoeling is dat in de AMvB naar deze handreiking zal worden verwezen. In de EU zijn discussies over procedures voor trend en trendomkering nog steeds gaande; deze kunnen leiden tot een herziening van dit rapport. Het rapport kan worden bijgesteld (groeidocument) en de beschreven werkwijze kan zo met de ontwikkelingen in de EU van grof naar fijn meegroeien.

Ook wordt vanuit de werkgroep de ontwikkelingen gevolgd, en is bijgedragen aan de EU richtsnoer over trends and trendomkering. Deze is in concept vorm en zal naar verwachting in juni 2008 worden vastgesteld.

Resultaat:

- Rapport: KRW en GWR: Handreiking Trend en trendomkering, Boumans, et al., in prep., RIVM.
- Concept EU richtsnoer over het bepalen en omkeren van significant stijgende trends. De bedoeling is dat deze op termijn wordt geïntegreerd met de richtsnoer over het bepalen van de chemische toestand, het afleiden en gebruik van drempelwaarden en het onderwerp trends.

Vervolg: De handreiking wordt ingebracht in het Cluster MRE in 2008.

Kwantitatieve grondwaterdoelstellingen grondwater

Voor het onderdeel grondwaterkwantiteit is (in opdracht van V&W) in 2006 en 2007 onderzocht hoe de KRW doelstellingen te interpreteren en te vertalen naar meer concrete doelen. Het was niet de bedoeling een regiospecifieke uitwerking te geven van het onderdeel grondwaterkwantiteit. Dat is aan de regiobeheerders. Maar er is wel een algemeen kader neergelegd voor het vaststellen van de kwantitatieve toestand van grondwaterlichamen zodat dit bij verder implementatie binnen Nederland op een consistente wijze kan plaatsvinden. De algemeen geformuleerde eisen ten aanzien van grondwaterkwantiteit in de KRW zijn door RIZA (ondertussen RWS, Waterdienst) nader omschreven in het rapport Nadere uitwerking KRW doelstellingen voor grondwaterkwantiteit (van Ek et al., 2007, V&W).

Ook wordt vanuit de werkgroep de ontwikkelingen gevolgd, en is bijgedragen aan de EU richtsnoer over de kwantitatieve status. Deze is in concept vorm en zal naar verwachting in juni 2008 worden vastgesteld.

Resultaat:

- Rapport: Nadere uitwerking KRW doelstellingen voor grondwaterkwantiteit, van Ek et al., 2007, V&W.
- Concept EU richtsnoer over het bepalen van de kwantitatieve toestand van grondwaterlichamen. De bedoeling is dat deze op termijn wordt geïntegreerd met de EU richtsnoer over het bepalen van de chemische toestand, het afleiden en gebruik van drempelwaarden en het onderwerp trends.

Vervolg: Er wordt een casus uitgewerkt door RWS Waterdienst waarin de Nederlandse visie op de beoordeling van de kwantitatieve toestand wordt uitgewerkt. Deze zal ter plaatsing in de EU richtsnoer over kwantitatieve status worden aangeboden aan de EU schrijfgroep die aan die EU richtsnoer werkt.

Analyse en uitwerking generieke maatregelen

Op landelijk niveau zijn de KRW maatregelen voor grondwater verzameld, geanalyseerd en geharmoniseerd. Het resultaat is een rapport met de volgende onderdelen:

- een beschrijving van de werkwijze voor het op transparante en systematische wijze analyseren en harmoniseren van de maatregelen;
- een overzicht van de verzamelde relevante maatregelen met een significant effect op de grondwaterdoelen;
- een geharmoniseerd overzicht van de vergaarde maatregelen en een analyse van het totaalbeeld

De harmonisatie van de maatregelen heeft tot doel om de gekozen uitgangspunten en opgedane ervaringen in de regionale gebiedsprocessen te ontsluiten en met elkaar te delen. DGW en VROM hebben deze informatie nodig in de voorbereiding van de rapportage richting Brussel en voor de agendering van onderwerpen voor het voortgangsbericht 2007. De regio's hebben baat bij het uitwisselen en vergelijken van de gekozen maatregelen en werkwijze.

Resultaat: Conceptrapport: Analyse en harmonisatie KRW maatregelen grondwater, Verhagen, et al., in prep, Royal Haskoning.

Vervolg: Aan het einde van het project ligt er een database met maatregelen, deze zal worden beheerd vanuit DGW.

KRW/GWR Uitzonderingsbepalingen

Als de KRW doelen niet kunnen worden gehaald biedt de KRW de mogelijkheid om onder voorwaarden uitzonderingsbepalingen toe te passen. Een doelstelling kan bijvoorbeeld gefaseerd gehaald worden of er kan zelfs een lager doel worden gesteld. Toepassing van uitzonderingsbepalingen wordt alleen toegestaan onder bepaalde voorwaarden en omstandigheden en dienen goed onderbouwd beschreven te worden in de stroomgebiedbeheersplannen.

In 2007 is door het RIVM (in opdracht van VROM) een stappenplan getoetst voor het toepassen van uitzonderingsbepalingen. Het stappenplan is doorlopen voor een tweetal casussen: een bestrijdingsmiddelencasus voor een niet meer toegelaten stof (propoxur) en een nog toegelaten stof (bentazon); en een casus over grondwaterkwantiteit in een Natura 2000-gebied, dat mogelijk bedreigd wordt door wegzijging van het grondwater naar de omliggende landbouwgebieden. Het stappenplan

bleek in aangepast vorm een goede houvast om te bepalen of de casussen voor fasering of doelverlaging in aanmerking komen en het opstellen van een onderbouwde argumentatielijn.

In een vervolg project is door het RIVM met de methodiek getoetst of de uitzonderingsbepalingen fasering en/of doelverlaging van toepassing zijn op drie casussen met een problematiek die in meerdere delen van Nederland speelt. Als fasering en/of doelverlaging nodig zijn is een wetenschappelijk onderbouwde argumentatielijn opgesteld die als basis kan dienen voor de rapportage naar de EU in stroomgebiedbeheersplannen.

De te behandelen problematieken zijn geselecteerd door de WgGW en het RAG, in afstemming met het Cluster Milieu. Eén casus betreft overschrijding van nutriëtnormen in oppervlaktewater door toedoen van grondwater, één casus betreft een grootschalige grondwaterverontreiniging en één casus betreft bodemdaling als gevolg van grondwaterpeil verlaging.

Voor de casus grootschalige bodem-/ grondwaterverontreiniging bleek een andere uitzonderingsbepaling dan fasering of doelverlaging (art. 4.4 of 4.5, KRW) van toepassing te zijn. Namelijk artikel 6.3e van de GWR.

Resultaat:

- Rapport: Methodiek voor toepassing van fasering en doelverlaging op grondwater, Zijp et al., 2007, RIVM.
- Concept Rapport: Kaderrichtlijn Water uitzonderingsbepalingen. Drie casussen die landelijk spelen, Zijp et al., in prep., RIVM.

Vervolg: Het rapport met de methodiek is vastgesteld door de WgGW, Cluster Milieu en de Regiegroep. Het concept rapport met de casussen wordt in december 2007 afgerond en gaat na presentatie in de WgGW richting Cluster Milieu.

Werkgroep C en EU richtsnoeren

WgGW levert de Nederlandse delegatie naar WG C, neemt deel in schrijfgroepen van de EU richtsnoeren en stemt het Nederlandse commentaar op concepten van de richtsnoeren af.

Resultaat: De EU Waterdirecteuren hebben in juni 2007 de "Guidance on preventing and limiting direct and indirect inputs in the context of the Groundwater Directive" en de "Guidance on drinking water protected areas in groundwater" aangenomen.

Momenteel worden er EU richtsnoeren geschreven over (i) drempelwaarde afleiding, (ii) toetsing van chemische en (iii) kwantitatieve toestand van grondwaterlichamen en (iv) beoordeling van 'trends'.

Vervolg: De beoogde aanname van de richtsnoeren is juni 2008. Een interim versie van de delen (i) en (ii) is op de Circa website² geplaatst met de aantekening dat er nog discussiepunten opgelost moeten worden. Het betreft o.a. commentaar van Nederland.

---

² http://circa.europa.eu/Public/irc/env/wfd/library?l=/framework_directive/guidance_documents, 20-12-07

3 Doorkijk naar 2008

Europa

In 2008 zal er vanuit de WgGW worden deelgenomen aan de schrijfgroepen voor de EU richtsnoeren over 1) de invloed van landgebruik op de kwalitatieve en kwantitatieve toestand van het grondwater; en 2) chemische status, trends, drempelwaarden en kwantitatieve status. Daarnaast zal worden deelgenomen aan discussies over

- hoe risicobeoordeling te verbeteren;
- conceptuele modellen voor watersystemen; en
- de ontwikkeling van normen in het kader van het CEN (ISO/NNI) als onderdeel van het programma van CMA (Chemical Monitoring Activities).

Nederland

Nieuwe projecten vanuit de WgGW ter ondersteuning van de implementatie van de KRW en GWR in Nederland zullen zich in 2008 richten op:

- het toetsen en beoordelen van de grondwatertoestand;
- drempelwaarden afleiden voor stoffen uit de GWR Annex IIB;
- actualiseren van het draaiboek monitoring grondwater;
- de representativiteit van het KRW-meetnet;
- de data flow (Meetnet → DINO³ → KRWportaal);
- Rapportage aan de EU;
- het ontwikkelen van website waar voor Nederland geldende conceptuele modellen bijeen worden gebracht en ontsloten;
- ecologische risicobeoordeling van grondwater (onderzoek naar de grondwaterecosystemen en hun gevoeligheid voor verontreinigingen en het zelfreinigende vermogen);
- operationaliseren van beoordelingssystematiek van grondwaterkwantiteit op de schaal van Nederland.

Het uitgebreider overzicht van de activiteiten van de WgGW in 2008 is te vinden in het werkprogramma van de Werkgroep Grondwater 2008.

---

³ DINO = Data en Informatie van de Nederlandse Ondergrond; <http://www.nlog.nl/dinoLks/DINOLoket.jsp>, 20-12-07.

4 Ondersteuning Werkgroep Grondwater in 2007

In dit hoofdstuk staat een beknopt overzicht van welke ondersteuning door het RIVM is gegeven in het kader van het project 'M/607626/07/OW ondersteuning werkgroep grondwater'

Voor en Nazorg vergaderingen WgGW

In 2007 heeft de werkgroep grondwater acht keer vergaderd. De data van de vergaderingen zijn opgenomen in Tabel 3.1. Zes van de acht keer vond aansluitend op de vergadering een lunch overleg met het Regionaal Afstemmingsoverleg Grondwater (RAG) plaats. Van alle vergaderingen is de agenda voorbereid, de vergaderstukken verspreid onder werkgroepleden en een verslag opgesteld.

Begin 2007 hebben we het Virtueel Kantoor ingericht voor gebruik door de Werkgroep Grondwater (Figuur 3.1). Het Virtueel Kantoor is onderdeel van de website www.kaderrichtlijnwater.nl. Op het Virtueel Kantoor moet worden ingelogd met een persoonlijk wachtwoord. Het is door de Werkgroep Grondwater voornamelijk gebruikt voor uitwisseling en archivering van vergaderstukken.

Tabel 3.1. Overlegdata Werkgroep Grondwater

Het ## ^{ste} overleg	Datum
37	8 februari 2007
38	22 maart 2007
39	19 april 2007
40	24 mei 2007
41	28 juni 2007
42	29 augustus 2007
43	11 oktober 2007
44	22 november 2007

Begeleiding projectresultaten WgGW

Voor de leden van de Werkgroep Grondwater en van het Cluster Milieu is een voortgangsrapportage bijgehouden, met daarin de stand van zaken van alle projecten die onder de Werkgroep Grondwater vallen.

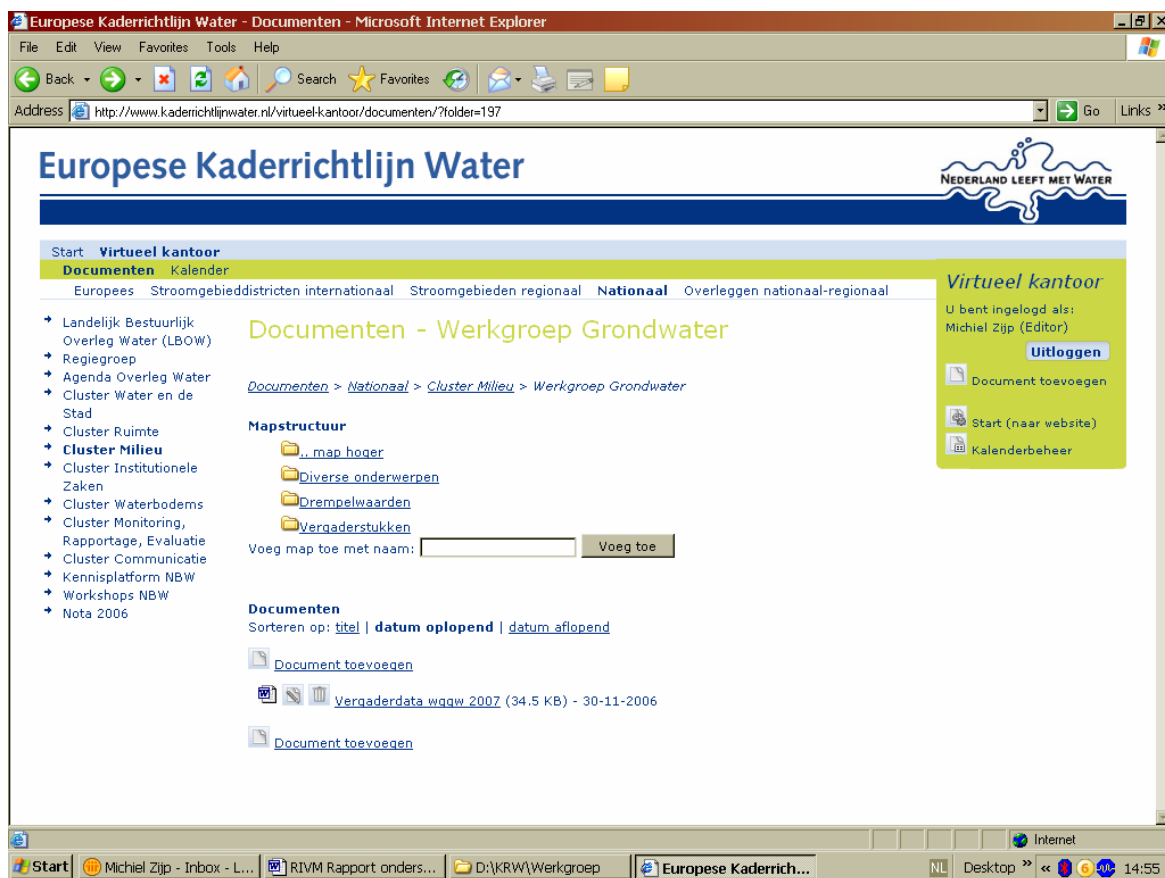
Daarnaast is bij verschillende projectresultaten een begeleidende oplegnotitie geschreven ten behoeven van het Cluster Milieu, het Clustere MRE en de Regiegroep.

Overige bijeenkomsten

In 2007 is twee maal een bijeenkomst georganiseerd door de Werkgroep Grondwater, waarin het Nederlandse commentaar op concept EU richtsnoeren werd voorbereid. Deze vonden plaats op 5 april en 4 september. Ook voor deze overleggen zijn de uitnodiging en de stukken verstuurd en is een verslag opgemaakt. Daarnaast is deelgenomen aan de schrijfgroep voor de EU richtsnoeren en Werkgroep C in september in Lissabon.

Afstemmen van de stroomgebiedbeheersplannen (SGBP) met de GWR

In opdracht van Murk de Roos, ten behoeve van CSN hebben we in een notitie overzicht gegeven van wat er vanuit de GWR opgenomen moet worden in de SGBP. Ook is advies gegeven over waar verschillende onderwerpen vanuit de GWR in de geannoteerde inhoudsopgave zouden kunnen worden opgenomen. Deze 'Geannoteerde inhoudsopgave voor de stroomgebiedbeheersplannen' verscheen in 2006. De primaire doelen van dit document zijn '(1) een beeld geven van de inhoud van het Stroomgebiedbeheersplan en (2) op basis hiervan duidelijk maken welke gegevens de regio's moeten aanleveren, zodat de gebiedsanalyses hierop gericht kunnen worden' (citaat uit de toelichting op de titelpagina van de geannoteerde inhoudsopgave). Deze geannoteerde inhoudsopgave is opgesteld vanuit Bijlage VII van de KRW, maar hield vooralsnog nog geen rekening met specificatie vanuit de GWR.

Figuur 3.1. Screenshot van de werkgroep grondwater map op het Virtueel Kantoor (<http://www.kaderrichtlijnwater.nl/virtueel-kantoor/documenten/?folder=197>)

Werkprogramma Werkgroep Grondwater 2008

In het najaar van 2007 is een werkprogramma 2008 voor de WgGW gemaakt. Door ons is een eerste versie opgesteld en deze is begeleid langs de Werkgroep en Cluster Milieu.

RIVM

Rijksinstituut
voor Volksgezondheid
en Milieu

Postbus 1
3720 BA Bilthoven
www.rivm.nl